

POHJOIS-KARJALA
Maakuntaliitto

Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040 1. vaihe

**Kaavaselostuksen liiteosio 4,
rakennetun kulttuuriympäristön kohdekortit, Liperi
maakuntavaltuusto 13.6.2022**

Kohdekortti

Perustiedot			
Tunnus	426_002_Liperin kirkonkylän kirjasto_Liperi		
Nimi	Liperin kirjasto	Osoite	Keskustie 12, 83100 Liperi
		Koordinaatit WGS84	
Kylä / kaupunginosa			62,5321
Kunta	Liperi		29,3843
Rakennustunnus		Kiinteistötunnus	146-406-108-0
Kohdetyyppi	Kulttuuritoiminnanrakennukset		
Valmistumisvuosi	1988		
Suunnittelija	Kaj Michael		
Kaavamerkintä	Y		
Maankäytön suunnittelussa aiemmin määritetty arvo			
Nyk. käyttö	Kirjasto		
Alkup. käyttö	Kirjasto		
Rakennustekniset tiedot			
Kerrosluku	1		
Perustus	Betoni		
Runko	Betoni, puu		
Kattomuoto	Monitaitteinen		
Kate	Tiili		
Vuoraus	Tiili		
Ulkovärit	Valkoinen		
Kunto / käytössä vai ei	käytössä		
Erityishuomiot			
Kohdekuvaus			
Kohteen kuvaus ja historia, yleisölle julkista tietoa (lähteet mainittuna tekstiin). Henkilötietoihin tms. liittyvää aineistoa voi tallentaa erillisinä kohteeseen liittyvinä liitteinä.			
<p>Liperillä on pitkät perinteet kirjastotoimen järjestämisessä. Liperin ensimmäinen kirjasto perustettiin sakastiin vuonna 1845. Lukutupa, joka oli maakunnan ensimmäinen kirjastotalo, rakennettiin vuonna 1903 (Karjalainen 11.10.1988). Liperissä vietettiin kirjastotoiminnan vuoksi 150-vuotisjuhlia vuonna 1995 (Karjalainen 27.3.1988).</p> <p>Liperin kirjaston suunnitteli kuopiolainen arkkitehti Kaj Michael, joka suunnitteli muun muassa myös Juuan kirjaston (1993). Kirjastotalon päämassa muodostuu monilappeisista, punatiilillä vuoratuista, kattolappeista, jotka nousevat ylöspäin rakennuksen reunoilla. Julkisivut muodostavat monisakaraisen kokonaisuuden. Julkisivuja keventävät suuret lasipinnat. Kirjasto valmistui keskelle kirkonkylää, ja on monimuotoisuudellaan poikkeama muusta rakennuskannasta. Rakennuksen kokonaispinta-ala on 840 neliometriä. Uusia palveluita kirjastotalossa olivat muun muassa musiikkikirjasto, käsikirjasto, näyttelytilat ja mikrofilmilaitte. (Karjalainen 11.10.1988).</p> <p>Lähteet: Karjalainen 27.3.1988, Karjalainen 11.10.1988.</p>			
Kohteen tulevaisuus (mm. uhkatekijät, päätökset, kaavallinen tilanne)			
Muut lähteet, lisätiedot, linkit ja liitteet			

Arvottaminen

Arvo

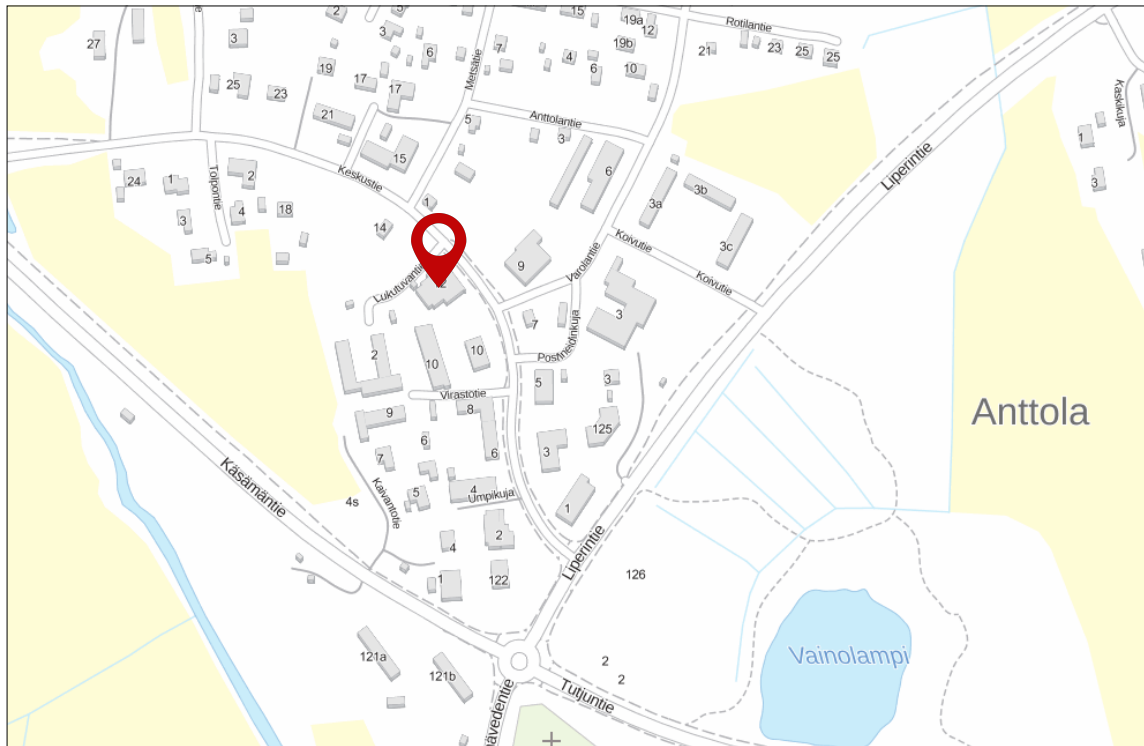
Maakunnallisesti arvokas

Arvon perustelu
Historiallinen todistusvoima ja identiteetti.
Arkkitehtuurinen ja rakennustaiteellinen arvo.

Maakuntaan paljon suunnitelleen Kaj Michaelin kädenjälkeä, rakennustaiteellisesti merkittävä, rohkea.

Inventointipäivä
12.9.2020

Inventoija
Samu Aarnio

Kohdekortti

Perustiedot			
Tunnus	426_003_Liperin ortodoksinen tsasouna_Liperi		
Nimi	Ortodoksinen tsasouna	Osoite	Tsasounakuja 1, 83100 Liperi
		Koordinaatit WGS84	
Kylä / kaupunginosa			62,5260
Kunta	Liperi		29,3998
Rakennustunnus		Kiinteistötunnus	426-405-237-2
Kohdetyyppi	Kirkot		
Valmistumisvuosi	1973		
Suunnittelija	Vilho Suonmaa		
Kaavamerkintä	YK		
Maankäytön suunnittelussa aiemmin määritetty arvo			
Nyk. käyttö	Ortodoksinen tsasouna		
Alkup. käyttö	Ortodoksinen tsasouna		
Rakennustekniset tiedot			
Kerrosluku	1		
Perustus	Betoni		
Runko	Puu		
Kattomuoto	Monitaitteinen jyrkkä harjakatto		
Kate	Aaltopelti		
Vuoraus	Aaltopelti, puu		
Ulkovärit	Harmaa, ruskean sävyt		
Kunto / käytössä vai ei	käytössä		
Erityishuomiot			
Kohdekuvaus			
Kohteen kuvaus ja historia, yleisölle julkista tietoa (lähteet mainittuna tekstiin). Henkilötietoihin tms. liittyvää aineistoa voi tallentaa erillisinä kohteeseen liittyvinä liitteinä.			
Liperin ortodoksinen rukoushuone eli Pyhän apostoli Andreaksen tsasouna valmistui vuonna 1973. Kokonaisuus muodostuu itse rukoushuoneesta ja sen vieressä olevasta kellotornista.			
Rukoushuoneen rakennutti Taipaleen ortodoksinen seurakunta. Liperissä oli sijainnut edellisen kerran ortodoksinen pyhäkkö vuonna 1656, jolloin se on poltettu. (Karjalainen 15.6.1973.)			
Vilho Suonmaa suunnitteli rakennusprojektin yhteydessä tyylipuhtaan karjalaisen tsasounan, mutta teki sen rinnalle myös modernin luonnoksen, jonka mukaan tsasouna sitten rakennettiin. Lättiapinta-alaa rukoushuoneessa on 104 m2. Rukoushuoneeseen mahtuu 100 henkilöä kerrallaan. Rakennuksen suurin pituus on 18 metriä, leveys 13 metriä ja korkeus 13 metriä (Karjalainen 15.6.1973). Rakennuksen seinät ovat samalla sen katot.			
Lähteet: Karjalainen 15.6.1973 Piiparinen, Pekka (2018). Kirjassa Aarnio, Samu & Kononen, Suonna & Piiparinen, Pekka (2018). Pohjois-Karjalan arkkitehtuuriopas.			
Kohteen tulevaisuus (mm. uhkatekijät, päätökset, kaavallinen tilanne)			
Muut lähteet, lisätiedot, linkit ja liitteet			

Arvottaminen

Arvo

Maakunnallisesti arvokas

Arvon perustelu
Historiallinen todistusvoima ja identiteetti.
Arkkitehtuurinen ja rakennustaiteellinen arvo.

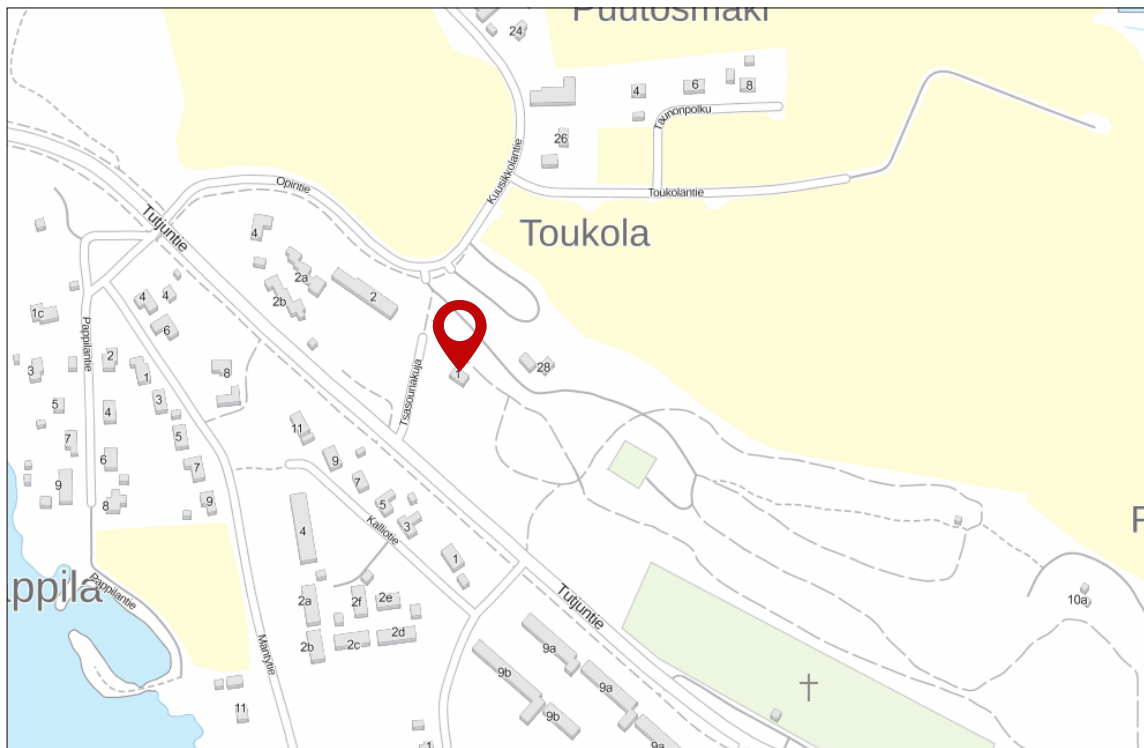
Rakennustaiteellisesti erittäin merkittävä, perinteisestä ortodoksikirkko/-tsasounarakentamisesta poikkeava pyhäkkö.

Inventointipäivä

12.9.2020

Inventoija

Samu Aarnio

Kohdekortti

Perustiedot			
Tunnus	426_006_Viinijärven ortodoksisen kirkon alue_Liperi		
Nimi	Viinijärven ortodoksinen kirkko ja sen ympäristö	Osoite Viinijärventie 7, 83400 Viinjärvi	
		Koordinaatit WGS84	
Kylä / kaupunginosa	Viinjärvi		62,6451
Kunta	Liperi		29,2299
Rakennustunnus		Kiinteistötunnus	426-410-93-12
Kohdetyyppi	Kirkot		
Valmistumisvuosi	1906–		
Suunnittelija	J. O. Leander		
Kaavamerkintä	YK/s		
Maankäytön suunnittelussa aiemmin määritetty arvo	srk-1		
Nyk. käyttö	Kirkko		
Alkup. käyttö	Kirkko		
Rakennustekniset tiedot			
Kerrosluku	1		
Perustus	Kivi		
Runko	Hirsi		
Kattomuoto	Monimuotoinen		
Kate	Saumapelti		
Vuoraus	Puu		
Ulkovärit	Vaaleita sävyjä		
Kunto / käytössä vai ei	käytössä		
Erityishuomiot			
Kohdekuvaus			

Kohteen kuvaus ja historia, yleisölle julkista tietoa (lähteet mainittuna tekstiin). Henkilötietoihin tms. liittyvää aineistoa voi tallentaa erillisinä kohteeseen liittyvinä liitteinä.

Liperissä oleva Viinijärven kylä ja sen ympäristö on vanhaa ortodoksisuudesta ja vuosina 1873–1883 siellä toimi jopa itsenäinen Taipaleen kreikkalaiskatolinen kunta. Nimi Taipale alkoi vaihtua termiin Viinijärvi 1920-luvun lopulta lähtien.

Viinijärven ortodoksisen kirkon suunnitteli sortavalalainen rakennusmestari J. O. Leander (1848–1920). Kirkko valmistui vuonna 1906 ja se oli Taipaleen seurakunnan neljäs puukirkko. Leander suunnitteli Viinijärven kirkon länsitornilliseksi ristikirkoksi. Kirkossa on kolme päätilaa: eteinen, kirkkosali ja alttarihuone. Viinijärven ortodoksisessa kirkossa näkyy useita arkkitehtonisia tyylisuuntauksia, joissa on sekä idän että lännen vaikutteita. Perinteisen ortodoksisen kirkkoarkkitehtuurin näkyvin elementti Viinijärven kirkossa ovat kuuden tornin päissä olevat sipulikupolit. Myös kahdeksankulmainen torni, joka on keskuskupolin alapuolella sekä kaikkien tornien telttakatot ovat tyyppillistä idästä vaikutteita ammentaneelle kirkkoarkkitehtuurille.

Kirkon yhteydessä on historiallinen hautausmaa, jonka vanhimmat osat ovat 1590-luvulta. Hautausmaata kiertää kiviäitä, ja sen historia liittyy Taipaleen ortodoksisen kuntaan. Vuonna 1874 kunta määräsi seurakunnan rakentamaan kiviäidan hautausmaan ympärille.

Kirkon lähellä Viinijärventien toisella puolella sijaitsee ortodoksisurakunnan 1880-luvulla valmistunut pappila. Vuodesta 1983 lähtien pappila on toiminut seurakunnan kansliana, kokoustilana ja seurakuntasalina.

Kirkon länsipuolella Taipaleenjoen kupeessa sijaitsee Kanttorila-niminen puutalo, joka on valmistunut 1860-luvun lopulla.

Vastapäätä Kanttorilaa Taipaleenjoen toisella puolella sijaitsee Pirolan pihapiiri. Sen näyttävin rakennus on kauppias Mamantovin talo 1880-luvulta. Pirolan pihapiiri muodostaa ehjän perinteisen pihapiirin. Päärakennuksen lisäksi kokonaisuuteen kuuluvat tupa, aitat, sauna ja makasiini.

Ortodoksisen kirkon itäpuolella, Särkätien ja Sepänkujan varsilla sijaitsee niin kutsuttu Kirkkosärkän alue. Sen erityispiirteenä on kymmenkunta mökkiä tai mökkimäistä pientaloa. Aikoinaan mökkejä oli huomattavasti suurempi määrä. Taipaleen kylän vähävaraiset alkoivat rakentaa mökkejään Kirkkosärkän alueelle 1900-luvun alussa. 1910- ja 1920-luvuilla rakentaminen voimistui Outokummun kaivoksen perustamisen ja Taipaleen kylälle tulleen rautatien valmistumisen myötä. Ne toivat työpaikkoja ja osa työläisistä asettui asumaan Kirkkosärkälle. Tuolloin alueen asukkaina oli myös lähiseutujen mautilojen työläisiä ja kalastajia, mutta asukkaisiin kuuluivat myös esimerkiksi seppä ja hieroja. Mökkien lisäksi Kirkkosärkällä asuttiin myös maakuopissa.

Kirkkosärkän viimeisin rakennusvaihe käynnistyi toisen maailmansodan jälkeen. Alueelle asettui muun muassa karjalaista siirtoväkeä. Useimmat tähän päivään saakka säilyneet mökit ovat juuri sodan jälkeiseltä ajalta.

Lähteet:

Piiparinen, Pekka (2018). Viinijärven ortodoksinen kirkko ja sen ympäristö. Kirjassa Aarnio, Samu & Kononen, Suonna & Piiparinen, Pekka (2018). Pohjois-Karjalan arkkitehtuuriopas.

Kohteen tulevaisuus (mm. uhkatekijät, päätökset, kaavallinen tilanne)

Muut lähteet, lisätiedot, linkit ja liitteet

Arvottaminen

Arvo

Maakunnallisesti arvokas

Arvon perustelu
Historiallinen todistusvoima ja identiteetti.
Arkkitehtuurinen ja rakennustaiteellinen arvo
Symboliarvot.

Vanha ja arvokas ortodoksinen ympäristö. Yksittäiset maakunnallisesti arvokkaat rakennuskohteet ovat kirkko ja pappila sekä yksittäinen maakunnallisesti arvokas rakennusryhmä on Pirolan pihapiiri.

Inventointipäivä
12.9.2020

Inventoija
Samu Aarnio

Viinjärven ortodoksinen kirkko

Pappila

Piirola. Kuva Pohjois-Karjalan museo.

POHJOIS-KARJALA
Maakuntaliitto